

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

13 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)
SSN Krzysztof Grzesiowski (sprawozdawca)
SSN Tomasz Szanciło

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 13 lutego 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 10 września 2021 r., I ACa 485/21,
w sprawie z powództwa M.W., K.W., M.W.1 i J.W.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwoty po 1350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego - z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

Krzysztof Grzesiowski

Małgorzata Manowska

Tomasz Szanciło

[P.L.]

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 30 marca 2021 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku ustalił, że nieważna jest bliżej oznaczona umowa zawarta pomiędzy Bank1 spółką akcyjną w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego Bank spółki akcyjnej w W.) a M.W., K.L., M.W.1 i J.W. (pkt 1); zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwoty 252 995,28 zł i 30 208,72 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 22 lipca 2021 r. do dnia zapłaty (pkt 2); oddalił powództwo co do odsetek ustawowych za opóźnienie w pozostałym zakresie (pkt 3) i orzekł o kosztach procesu (pkt 4).

2. Wyrokiem z 10 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku sprostował oczywistą omyłkę w zaskarżonym wyroku Sądu Okręgowego (pkt I); oddalił apelację oddalił apelację pozwanego (pkt II) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt III).

3. Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy i zaakceptowanych przez Sąd Apelacyjny wynika, że 3 września 2008 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych, waloryzowany kursem CHF. Kwota kredytu wynosiła 369 671 zł, a walutą waloryzacji kredytu był CHF. Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 22 sierpnia 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej kredytującego banku wynosiła 186 495,30 CHF. Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane były w złotych, po uprzednim przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej kredytującego banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50, przy czym wysokość raty odsetkowej i kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego wyrażonego w złotych ulegała comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej kredytującego banku na dzień spłaty. W dniu 6 grudnia 2013 r. strony zawarły aneks do umowy, na podstawie którego spłata mogła być dokonywana bezpośrednio w walucie waloryzacji według wyboru kredytobiorcy. Początkowo kredyt był spłacany przez

powodów w złotych polskich, a od stycznia 2014 r. w CHF. W dniu 23 marca 2017 r. powodowie dokonali całkowitej spłaty kredytu w walucie waloryzacji.

4. Sąd Apelacyjny podzielił ocenę prawną Sądu Okręgowego, który stwierdził, że umowa kredytu zawarta przez strony jest nieważna. Według ustaleń Sądów obu instancji konstrukcja umowy była taka, że kwota wypłacona łącznie w PLN określona w datach wypłaty była inna, niż to wynikało z kursu CHF do PLN w dniu zawarcia umowy. W dniu zawarcia umowy powodowie nie wiedzieli, jaką kwotę pożyczają i jaką kwotę powinni zwrócić. Miało to zostać określone w CHF w dniu wypłaty kredytu, a w PLN przy dokonywaniu spłaty kolejnych rat, przy czym powodowie w dalszym ciągu nie znalazły ostatecznej wysokości zadłużenia w PLN, w walucie, w której rzeczywiście kredyt uzyskali i w jakiej przez znaczny czas spłacali. Dla rozliczeń świadczeń stron przyjmowano kursy kupna i sprzedaży określone w tabeli kursów walut ustalonej przez bank, przy czym nie określono sposobu ustalania tych kursów. Przy takim brzmieniu umowy tylko od banku zależała ich wysokość i powodowie nie mieli na to żadnego wpływu ani przy zawieraniu umowy ani przy jej wykonywaniu (także po podpisaniu aneksu z 6 grudnia 2013 r.). Według oceny Sądów *meriti* taki mechanizm swobodnego ustalania kursów przez bank jest sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy powodów jako konsumentów. Dokonując oceny zastosowanych w umowie kredytu klauzul w świetle art. 385¹ k.c., Sady obu instancji uznały za abuzywne postanowienia umowy regulujące mechanizm indeksacji oraz postanowienia dotyczące pobierania przez bank opłaty manipulacyjnej. Sąd Apelacyjny uznał, że zakwestionowane postanowienia umowy czynią niemożliwym dla powodów ustalenie nie tylko wysokości poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych, ale także kwoty udostępnionego kredytu (z uwagi na niejasne zasady denominowania). Zdaniem Sądu Apelacyjnego eliminacja tej części umowy ze względu na abuzywność klauzul zawartych w umowie kredytu wpłynie na zmianę głównego przedmiotu umowy z tej przyczyny, że klauzule te dotyczą głównego zobowiązania powoda jako kredytobiorcy, związanego z spłacaniem rat w ich części kapitałowej.

5. Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości, wnosząc o orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie

sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił zaskarżanemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego:

(a) art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 Prawa bankowego w zw. z art. 58 § 1 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w umowie kredytu brak było określenia wysokości świadczenia przez nieokreślenie kwot rat kapitałowo-odsetkowych, w których miał być spłacany kredyt oraz nieokreślenie obiektywnego i jednolitego sposobu ich ustalenia;

(b) art. 385¹ § 1 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w braku rozróżnienia postanowień umowy odnoszących się do dwóch osobnych, pod względem normatywnym, zakresów regulacji, tj. klauzuli ryzyka walutowego oraz klauzuli *spreadu* walutowego, co skutkowało niedokonaniem oceny poszczególnych postanowień umowy indywidualnie pod kątem przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c.;

(c) art. 385¹ § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na tym, że Sąd *meriti* nieprawidłowo ustalił treść przesłanki jednoznaczności w ten sposób, iż uznał, że adekwatność informacji przekazanych przy zawieraniu umowy podlega ocenie *ex post*, tj. przy uwzględnieniu wiedzy z chwili obecnej;

(d) art. 385¹ § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na tym, że Sąd *meriti* nieprawidłowo ustalił, iż zarówno klauzule waloryzacyjne, jak i klauzule przeliczeniowe w sposób rażący naruszają interesy strony powodowej;

(e) art. 385¹ § 1 w zw. z art. 58 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na tym, że Sąd *meriti* nieprawidłowo ustalił, iż zarówno klauzule waloryzacyjne, jak i klauzule przeliczeniowe stanowią główne świadczenia stron, a zatem ich abuzywność została uznana za uniemożliwiającą utrzymanie umowy w mocy;

(f) art. 385¹ § 1 i art. 385² k.c. oraz art. 3 ust. 1 Dyrektywy 93/131 w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że postanowienia umowy odnoszące się do ryzyka walutowego oraz *spreadu* walutowego są bezskuteczne z uwagi na ich abuzywność;

(g) art. 58 § 1 w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. przez ich błędne zastosowanie i przyjęcie, że umowa kredytu jest w całości bezwzględnie nieważna z mocy prawa

(lub w całości bezskuteczna) w związku z uznaniem niektórych postanowień umowy za niedozwolone zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c.;

(h) art. 58 § 1 w. zw. z art. 385¹ § 2 w. zw. z art. 5 k.c. i art. 189 k.p.c. oraz art. 6 Dyrektywy 93/13 w. zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej przez ich niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne ustalenie nieważności umowy;

(i) art. 358 § 2 k.c. w. zw. z motywem 13. Dyrektywy 93/13 przez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji zanegowanie możliwości wykonania zobowiązania kredytobiorców przy uwzględnieniu normy określającej wartość waluty obcej poprzez zastosowanie kursu średniego NBP;

(j) art. 358 § 2 w. zw. z art. 385¹ § 2 k.c. przez ich niezastosowanie i w konsekwencji uznanie, że umowa, po stwierdzeniu abuzywności klauzuli ryzyka kursowego i klauzuli *spreadu* walutowego, nie może być dalej wykonywana, podczas gdy art. 358 § 2 k.c. obowiązywał w dacie orzekania o skutkach abuzywności, a zatem istniał przepis dyspozytywny pozwalający na dokonanie przeliczeń w oparciu o kurs średni NBP.

6. Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej, a także o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

7. Pierwszy z podniesionych przez skarżącego zarzutów dotyczy naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 Prawa bankowego w. zw. z art. 58 § 1 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie. Skarżący zarzuca Sądowi Apelacyjnemu bezpodstawne przyjęcie, że w umowie kredytu brak było określenia wysokości świadczenia przez nieokreślenie kwot rat kapitałowo-odsetkowych, w których miał być spłacany kredyt oraz nie został określony obiektywny i jednolity sposób ich ustalenia. Zarzut ten nie jest zasadny, a przy tym jest częściowo oderwany od ustaleń poczynionych przez Sąd Apelacyjny. Podane przez Sąd odwoławczy uzasadnienie w zakresie wskazanym przez skarżącego jest istotnie niejednoznaczne. Sąd Apelacyjny zwraca bowiem uwagę,

że zakwestionowane przez Sąd pierwszej instancji postanowienia spornej umowy „czynią niemożliwym dla powodów ustalenie nie tylko wysokości poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych, ale także kwoty udostępnionego kredytu” (s. 40 uzasadnienia). Następnie (s. 42 uzasadnienia) stwierdza, że „konsekwencją wyeliminowania z umowy abuzywnych postanowień jest brak możliwości określenia zasad ustalenia kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy oraz zasad naliczania jego rat w złotych w sytuacji, gdy kredyt nie jest spłacany w walucie, do której jest denominowany. Zdaniem Sądu Apelacyjnego braki te prowadzą do wniosku, że w umowie niezależnie od zawarcia abuzywnych klauzul przeliczeniowych mogły nie zostać w sposób skuteczny zawarte *essentialia negotii* umowy kredytu w postaci kwoty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego). Zatem dalsza realizacja takiej umowy może okazać się niemożliwa, a uzupełnienie jej przez sąd – niedopuszczalne”. Całość tej wypowiedzi (skarżący cytuje jedynie jego końcową część) wskazuje zatem raczej, że Sąd Apelacyjny odnosi się do problemu niekompletności umowy kredytu jako konsekwencji wyeliminowania klauzul abuzywnych. Niezależnie od tego, Sąd Apelacyjny słusznie ostatecznie wywodzi, że upadek umowy jest konsekwencją abuzywności postanowień umowy, nie zaś braku od początku elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu. Zatem pomimo ewentualnych wątpliwości, co do trafności ustaleń poczynionych w przytoczonych wyżej fragmentach uzasadnienia, rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego odpowiada prawu.

8. Kolejne zarzuty skarżącego sprowadzają się do podważania ustaleń Sądu Apelacyjnego, że klauzule przeliczeniowe zawarte w zawartej przez strony umowie kredytu miały charakter abuzywny. Skarżący formułuje w tym zakresie zarzuty, które już wielokrotnie były przedmiotem oceny w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

9. Sądy obu instancji trafnie oceniły jako niedozwolone klauzule przeliczeniowe (indeksacyjne) w umowie stron, pozwalające pozwanemu bankowi na swobodne ustalenie kursu walutowego, po jakim następuje przeliczenie uiszczanych przez powódkę spłat kredytu. Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień, w których możliwość ustalania kursu (a zatem również wysokości świadczeń) zależy od arbitralnej decyzji jednej ze stron, jest już ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyroki: z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22;

z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22). Klauzula pozwalająca na pełną swobodę decyzyjną banku przy kształtowaniu kursu waluty kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). Natomiast zgodnie z zasadą dobrych obyczajów koszty wynikające z zawartej z konsumentem umowy, powinny być możliwe do przewidzenia (zob. wyroki SN: z 8 lutego 2024 r., II CSKP 1474/22; z 24 maja 2024 r., II CSKP 1845/22). Niezasadny zatem okazał się w tej kwestii zarzut naruszenia przepisu art. 358¹ § 1 k.c. Również zarzut naruszenia tego przepisu przez nieprawidłowe ustalenie, że zarówno klauzule waloryzacyjne, jak i klauzule przeliczeniowe w sposób rażący naruszają interesy powódki, nie zasługiwał na uwzględnienie. Zarzut ten w istocie odnosił się nie do błędnej wykładni tego przepisu, lecz do dokonanej przez Sąd *meriti* oceny dowodów w tym zakresie, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. nie podlega kontroli kasacyjnej.

10. Wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd *meriti* prawidłowo ustalił przesłanki jednoznaczności postanowień umowy w zakresie mechanizmów przeliczeniowych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że postanowienia umowne winny być tak sformułowane, by dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (zob. wyroki: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 875/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 18 maja 2023 r., II CSKP 1164/22). Skarżący nie przedstawił przekonujących argumentów, które by wskazywały, iż ustalenia Sądu Apelacyjnego pozostają niezgodnie z tymi wymogami. Należy przy tym zauważyć, że szczegółowe zastrzeżenia podnoszone przez skarżącego w tym względzie właściwie nie odnoszą się do kwestionowania prawidłowości ustalenia treści przesłanki jednoznaczności, lecz do podważania ustaleń Sądu *meriti*, czy w niniejszej sprawie właściwe postanowienia umowy zostały sformułowane jednoznacznie. Te zaś stwierdzenia

odnoszą się jednak do sfery ustaleń faktycznych, do których badania Sąd Najwyższy nie jest uprawniony (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

11. Kolejna grupa zarzutów skarżącego zmierza do podważenia stanowiska Sądu Apelacyjnego, że umowa nie czyniła zadość ustawowym przesłankom jej ważności.

12. Niezasadne okazały się przede wszystkim argumenty skarżącego co do naruszenia art. 58 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. przez jego nieprawidłowe zastosowanie i przyjęcie, że w związku z uznaniem klauzul przeliczeniowych za niedozwolone umowa jest w całości nieważna (lub bezskuteczna). Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w tej kwestii podziela w pełni stanowisko Sądu Apelacyjnego. Jest ono przy tym zgodne z aktualnym stanowiskiem orzecznictwa, w którym przyjmuje się, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (zob. wyroki SN z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, i z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, OSNC 2024, nr 12, poz. 118; postanowienie SN z 22 października 2024 r., I CSK 3462/23).

13. Chybiony jest również zarzut skarżącego, że z perspektywy art. 385¹ § 1 k.c. konieczna jest rozłączna ocena klauzuli ryzyka walutowego i klauzuli *spreadu* walutowego, składających się łącznie na zawartą w umowie klauzulę przeliczeniową (indeksacyjną). Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał już, że klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej przeliczenie zobowiązań stron celem ustalenia wysokości ich świadczenia. Z kolei klauzula *spreadowa* nie ma racji bytu w umowie, w której nie zastosowano mechanizmu przeliczeniowego i wynikającego z niego narażenia konsumenta na ryzyko kursowe. W konsekwencji klauzule te składające się na przyjęty

w umowach kredytowych mechanizm przeliczeniowy są ze sobą ściśle powiązane, a ich rozszczępienie jest zabiegiem sztucznym (zob. wyroki: z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i II CSKP 464/22; z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 902/22 i II CSKP 910/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22; z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22; z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22; z 8 listopada 2023 r., II CSKP 2099/22). Stanowisko to potwierdzone zostało w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

14. Nie zasługiwały także na uwzględnienie zarzuty podważające ustalenia sądów obu instancji co do możliwości utrzymania umowy w mocy pomimo stwierdzenia abuzywności jej części postanowień.

15. Wypada przede wszystkim stwierdzić, że wbrew twierdzeniom skarżącego klauzula ryzyka walutowego i klauzula kursowa określają główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Stanowisko to jest obecnie ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, i z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22 oraz tam przywoływane orzecznictwo krajowe i unijne; zob. też wyrok TSUE z 10 czerwca 2021 r., C-776/19-C-782/19, BNP Paribas Personal Finance, pkt 56).

16. Uznanie, że postanowienia określające zasady przeliczania kwoty kredytu udzielonego w CHF na złote polskie oraz uiszczanych spłat na walutę obcą są niedozwolonymi postanowieniami umownymi oznacza, że zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. nie wiążą one strony powodowej. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać

za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci „przywrócenia” sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku (zob. wyrok z 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15). Również w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalilo się stanowisko, że konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. uchwałę SN z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87; uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; SN: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22).

17. Aktualnie w orzecznictwie dominuje jednakże stanowisko, że wspomniana zasada związania stron umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.) nie ma zastosowania w razie uznania za niedozwolone postanowień umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej. W takim wypadku, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. W konsekwencji za nieuzasadnione są zarzuty skargi odnoszące się do możliwości wypełnienia luki w umowie przez odwołanie się do mechanizmu ustalania kursu walutowego przewidzianego w art. 358 § 2 k.c., tj. przyjęcia na potrzeby wyliczeń średniego kursu NBP. Poza tym nie można nie zauważyć, że nawet gdyby doszło do wprowadzenia średniego kursu NBP dla franka szwajcarskiego, to zostałaby rozwiązana kwestia wyłącznie spreadu walutowego, natomiast kluczowa jest klauzula ryzyka kursowego, której takie

działanie by nie wyeliminowało (zob. np. wyroki SN 12 września 2024 r., II CSKP 189/24, i z 19 grudnia 2024 r., II CSKP 243/24).

18. Także w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się, że modyfikacja umowy przez uzupełnienie jej luk byłaby sprzeczna z celem zapobiegania kolejnym naruszeniom, co jest istotą Dyrektywy 93/13. Przedsiębiorca, mając świadomość braku sankcji, mógłby w dalszym ciągu stosować nieuczciwe praktyki oraz abuzywne klauzule, bowiem wiedziałby, że jedyną karą byłoby zastąpienie niedozwolonych postanowień innymi, co pozostawałoby bez wpływu na ważność wadliwego stosunku prawnego. Taki wniosek wynika z ugruntowanego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zgodnie z którym, gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 Dyrektywy 93/13 (zob. wyroki: z 14 czerwca 2012 r., C-618/10; z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13; z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17).

19. Dodatkowo Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną wskazuje, że skutek w postaci ponoszenia nieograniczonego ryzyka kursowego przez kredytobiorcę może powodować znaczną nierówność praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. W ocenie Sądu Najwyższego, gdyby rzeczywiście zostało należycie wyjaśnione znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to racjonalny kredytobiorca nie zdecydowałby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat, chyba że z okoliczności sprawy wyraźnie wynikałoby co innego. Poza tym, gdyby kredytujący bank zamierzał w wystarczający sposób poinformować kredytobiorcę będącego konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z długoterminowego kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać oceniona jako nieuczciwa (zob. wyrok SN z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18). Kluczowa kwestia ryzyka kursowego została szeroko opisana m.in. w wyrokach Sądu Najwyższego 29 maja 2024 r., II CSKP 1048/23, i z 19 grudnia 2024 r., II CSKP 243/24.

20. Zarzut naruszenia art. 385² k.c. przez błędne przyjęcie, że okoliczność rażącego naruszenia interesów powoda bada się na moment zawarcia umowy, nie był przedmiotem rozważań i oceny, nie został bowiem przez skarżącego uzasadniony.

21. Bezpodstawny okazał się także ostatni z podniesionych przez skarżącego zarzutów, że Sąd Apelacyjny błędnie uznał za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowne dotyczące zmiennego oprocentowania kredytu. Sąd ten uznał bowiem ostatecznie nieważność umowy z powodu abuzywności klauzuli indeksacyjnej, nie zaś ze względu na samą zmienność oprocentowania.

22. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną.

23. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Krzysztof Grzesiowski

Małgorzata Manowska

Tomasz Szanciło

(G.N.-J.)

[a.ł])